

MIROSLAV STŘÍDA

REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE A GEOGRAFICKÁ REGIONALIZACE

M. Střída: *Regional Geography and Geographical Regionalization*. — Sborník ČGS, 96, 2, p. 127—134 (1991). — Regional geography reflects the actual geographical nature of the countryside more precisely than any other scientific branch. Apart from partial regionalizations complex geographical regionalizations still remain the paramount problem similar to the problem of the dominating element in the region, which most often is the basic presumption of application. In Czechoslovakia the regional geographical research has passed through several phases the last of which was „the geography of the environment“. In the 1990s the possibilities of its application in the regional politics of the state came to the fore again.

KEY WORDS: Regional geography, geographical regionalization, applications.

V osmdesátých letech se úspěšně rozvíjela diskuse o regionální geografii na stránkách Sborníku Československé geografické společnosti a přinesla mnoho zajímavého. Základ k ní položil V. Häufler ve své dnes už pověstné „Eseji“ (14). I. Bičík a J. Brinke (4) sice dovedli regionální geografii až na „rozcestí“, ale zároveň naznačili východiska, patrně přijatelná pro většinu našich geografů. Prezentovalo se množství klasických i zatím ještě subjektivních názorů a různých přístupů, dokonce u téhož autora. Geografie je však věda syntetická a snad už je blízko doba, kdy bychom mohli dospět k obecněji přijatelným názorům a závěrům, aspoň na určitý čas.

Pokud jde o regionální geografii Československa, měla by být hlavním kritériem praxe regionálně geografického výzkumu na území státu za uplynulých víc než sedm desetiletí jeho existence. Tomu již byla věnována na stránkách našeho časopisu zvláštní stať (21). Můžeme se tedy vrátit do současnosti a pokusit se o širší pohled na věc, i když v regionální geografii a geografické regionalizaci se vlastně od specifických, neopakovatelných rysů české a slovenské krajiny zcela odpoutat nemůžeme nikdy.

Geografická realita

Prostředí, v němž žijeme, i to, do kterého přicházíme, na nás působí současně a jako celek — tedy synchronicky a synteticky. Regionální geografie, která se jeho výzkumem a charakteristikou zabývá, zejména regionální geografie komplexní, proto odráží nejlépe úplnou, bezprostřední a v určité době právě onu danou geografickou realitu. Tuto realitu se snaží studovat a co nejvýstižněji definovat objektivními metodami, které však nepostrádají subjektivní invence. Chceme-li pak poznání nekonečně a dynamicky se vyvíjející reality světa okolo nás

aktivizovat, specifikovat a prakticky využívat, nezbyvá než ho omezit na určitý zkoumaný zájmový prostor, oblast či nejlépe na region přímo na objektivní geografické realitě založený. To je v zásadě navázání na tradiční přístup regionální geografie, která se vyvíjí od samého počátku lidského poznávání krajiny všude tam, kde dosáhlo jisté kvalitativní úrovně, ať už ve staré Číně, v Indii, v antickém Středomoří či jinde ve světě.

Množství regionálně geografických poznatků posledních dvou až čtyř století teprve umožnilo plný rozvoj jednotlivých geografických věd (geomorfologie, klimatologie, geografie osídlení, zemědělství, průmyslu atd., včetně kartografie) po stránce teoretické i praktické. Ty se pak hlouběji zaměřují na dílčí přírodní a humánní složky krajinné sféry, jejich lokalizaci, dynamiku a strukturu, typologii, vztahy a vzájemné působení. Pokrokem ve významu jednotlivých geografických věd se regionální geografii nazpět vrací nesmírně obohacený a cenný materiál, s nímž může přesněji pracovat, analyzovat a charakterizovat geografické poměry konkrétních struktur regionů nebo pragmaticky vymezených oblastí a vyvozovat z toho příslušné závěry.

V úsilí o dokonalé poznání krajiny a jejího vývoje samozřejmě nezůstává regionální geografie sama. Rozvíjí se zájmy a prostorové činnosti biologů, ekonomů, urbanistů a jiných regionálních specialistů. Regionální geografie se sice stále opírá především o fyzickou a socioekonomickou geografii, může však, v rámci svých měřítek, systematicky využívat výsledků a zkušeností dalších vědních disciplín. Je to nesporně výhoda, která však nese s sebou i určité nebezpečí spojené s přejímáním nevhodných koncepcí a v geografických vědách neadekvátních metod.

Originálnost a zároveň obtížnost regionálně geografického výzkumu spočívá zejména ve vážení a hodnocení jevů, svazků a procesů, a v rozhodování (často velmi těžkém), nakolik v daném prostoru spíše převládají obecné vztahy či jednotlivé, jinde neopakovatelné zvláštnosti místní krajiny. Regionální geografie se tím stává neobyčejně citlivým spektrem geografických věd a prakticky nezastupitelnou disciplínou v aplikacích lokalizace a územního rozhodování, jak o tom konečně svědčí už výše zmíněná několikaletá diskuse. Zároveň si svoje vztahy k regionální geografii postupně upřesňují u nás nové výzkumné směry jako krajinné syntézy, ekonomika prostoru, geografie životního prostředí, geoekologie a další, které mohou inovovat a významně obohatit její zaměření.

Vzhledem k tomu, že se regionální geografii tak či onak musel, více či méně, zabývat snad každý český a slovenský geograf, který pracuje delší dobu ve svém oboru, zdá se, že se přece jen už blížíme k jisté shodě názorů. Také diskuse na stránkách Sborníku ČSGS tomu celkem nasvědčuje. Ve smyslu této shody by u nás regionální geografie měla studovat především vztahy mezi přírodou a člověkem, mezi přírodním prostředím a společností v konkrétních vymezených oblastech, regionech (nebo „georegionech“, jak jim snad trochu nadbytečně někteří autoři začínají říkat). Ty se mohou pohybovat od oblastí povahy převážně přírodní až k oblastem povahy silně ovlivněné člověkem, tedy humánní, socioekonomické.¹⁾ Mohou tak mít ráz spíše analytický, nebo spíše syntetický,

¹⁾ V. Dědina a jiní naši starší geografové v této souvislosti zpravidla uvažovali o regionech přírodních jako „přirozených“ a socioekonomických jako „umělých“.

vždy však charakteristický svým soubornějším oblastním přístupem a systematictější regionální koncepcí. Jako takové mají značný význam pro studium krajiny a pro její racionální rozvoj, nenarušující její environmentální limity a kapacity.

Komplexní regionalizace

Výzkum regionů postupuje metodami geografické regionalizace, které se ovšem různě chápou. Je přirozené, že metodicky nejlépe propracované jsou regionalizace dílčí, u nás např. až dosud v geomorfologii nebo geografii průmyslu. Přesto i v dílčích regionalizacích zůstává stále řada problémů koncepčních, terminologických, kartografických i praktických. Obecně nelze upřít právo žádné z geografických věd ani geografickému oboru regionalizovat svými vlastními nejvhodnějšími metodami. Provozování své specifické regionalizace se v určité fázi ani žádná z nich nemůže vyhnout.

Regionalizace mezioborové ovšem představují jiný, mnohem složitější problém, ať už zahrnují přírodní (fyzickogeografickou) nebo humánní (socioekonomickogeografickou) část krajinné sféry. Zde leží dosud široké pole působnosti pro regionální geografii, ačkoli v sousední, nepříliš odlišné krajině navazující na Český masív, už bylo před půl stoletím rozpracováno „Naturräumliche Gliederung“ a „Wirtschaftsräumliche Gliederung“ a obě tato členění se dále zdokonalují. V tomto směru má i velké zkušenosti geografie polská, které by se daly zčásti dobře využít také v československých podmínkách.

Můžeme-li u nás delimitovat a na základě příbuznosti vybraných poznatků charakterizovat přírodní oblasti vcelku nezávisle na osídlení, u oblastí socioekonomického typu pak nelze v žádném případě nebrat při geografické regionalizaci v úvahu podmínky přírodní. V této souvislosti si můžeme položit otázku zvláště zajímavou pro naše „ortodoxní systematizátory“ a „systémové geography“, kteří rádi vymýšlejí různé symetrické modely, do nichž pak oblékají českou a slovenskou krajinu: Existují u nás souborné regiony socioekonomickogeografické celkem nezávisle na přírodních poměrech nebo již přírodní podmínky akceptují a jsou tak v podstatě komplexními regiony geografickými? V solidní regionální geografii je totiž systémový přístup nezbytný a existoval už tehdy, kdy ještě neměl své jméno. Z hlediska moderní teorie geografických regionů zní tato otázka téměř banálně. Přesto však v regionální praxi nebývá odpověď tak jednoznačná.

Výzkum krajiny a podmínek rozvoje oblastí jako celku nás přivádí k problematice komplexní regionálně geografické syntézy. Ta má na našem území bohatě ztvárněném a diferencovaném přírodním i kulturním činitelem vynikající předpoklady pro teoretické zkoumání s dalekosáhlými aspekty praktických aplikací. To si uvědomili už před mnoha desetiletími předchůdci a průkopníci české a slovenské regionální geografie (K. Kořistka, V. Dědina, J. Korčák, J. Hromádka, M. Lukniš...). Řídil se tím také většinou i výzkum Československé akademie věd, SAV i vysokých škol.

Zahraniční teorie, zabezpečující komplexní oblastní přístup a regionální koncepci výzkumu, se tak již před časem podařilo do jisté míry

aplikovat na naši krajinu, prohloubit a propracovat jejich platnost v domácích poměrech. Jde o záležitosti náročné a obtížné, limitované stupněm generalizace, který plyne z pracovních kapacit, protože se stává nevyhnutelný výzkum pokud možno celého krajinného systému v jeho prostorové úplnosti, pochopení a definování komplikovaných jevů a vzájemných vztahů přírodní a socioekonomické sféry v jejich hierarchické struktuře. Navíc krajina, jmenovitě v environmentálním pojetí, se stává akutním problémem naší současnosti, stejně jako perspektivní rozvoj oblastí, který by využíval jejich podmínek a zdrojů, aniž by vedl k devastacím a degradacím, ale naopak napomáhal dosažení stabilizace a rovnovážné regenerace životního prostředí.

Mezi řadou otázek, které zde leží před regionální geografií, zvažme aspoň tuto: Jsme u nás schopni uvést do souladu komplexní výzkum dynamického a hierarchického regionálního systému jevů a vztahů v oblasti s tematickým regionálním výzkumem, který by akceptoval vážený výběr dominantních složek v území, požadovaný často pro praktické účely? Vědecké analýzy oblastí jako regionálních komplexů, vzniklých jako výsledek vzájemných vztahů přírody, osídlení a hospodářství, jsou přitom pro moderní společnost nesmírně důležité. To dokládá např. francouzská regionální politika osmdesátých let (2). Regionální geografický přístup se stává či může stát základem nejen prostorového plánování a územního rozhodování, ale i „zeměpisného“ vzdělávání o domově a světě, kterého se např. tak často nedostává pracovníkům hromadných sdělovacích prostředků.

Vyvstává tedy problém aplikací, poslání a funkcí regionální geografie, která jich má nepochybně víc než ostatní geografické vědy. Pokud je dostatečně neplní, zaskakují za ni jiné obory, které tak pronikají, někdy i proti své vůli, do polohy regionálních věd. Geografům organizovaným v Mezinárodní geografické unii tak nezbyvá než pěstovat dobré styky s Asociací prostorových věd (Regional Science Association), což by ovšem mohlo být prospěšné pro obě strany.

Aplikace regionální geografie

Regionální geografie se u nás pěstuje nejen v akademických ústavech a na přírodovědeckých a pedagogických fakultách vysokých škol, ale i v Terplanu, Urbionu, na kartografických pracovištích a v dalších výzkumných, projektových a jiných organizacích. V Geografickém ústavu ČSAV a jemu předcházejících složkách prodělala několik fází vývoje. Systematické práce na komplexní regionalizaci Československa začínaly v Akademii už krátce po jejím vzniku. V rámci polohových a přírodních poměrů se sledoval především výzkum koncentrací průmyslu a jejich vztahů k obyvatelstvu a sídlům. Trvalejší a stabilnější svazky v území dokládala zejména železniční a silniční doprava, denní dojíždění a migrace obyvatel. Na celém státním území byla prozkoumána problematika reálných geografických aglomerací. Dosažené výsledky byly používány, mimo jiné, např. při šetření industrializace oblastí, při sčítáních lidu a v československém národním atlase.

V další fázi přišla na řadu podrobnější geografická regionalizace Českých zemí. Z řady analýz a dílčích studií geomorfologických, klima-

tologických, hydrografických, biogeografických a dalších se získalo dostatek materiálu pro sestavení komplexních fyzickogeografických regionů. Přitom se ukázalo, že dominujícími regionalizačními složkami v českém prostoru jsou reliéf, klima a vegetace. Podstatnou součástí souborného ekonomickogeografického členění se stala regionalizace průmyslu; i když se nakonec přece jen dospělo k určitému systému středisek hierarchie osídlení (3), otázka vztahů, sídel a ostatních oblastnětvorných regionalizačních faktorů v české krajině nebyla ještě uspokojivě dořešena. Uspěšnější se naštěstí ukázaly pozdější práce socioekonomické geografické regionalizace na pražské i bratislavské univerzitě (12, 1).

V problematice syntézy přírodních a socioekonomických regionů země se však zatím stále udělalo málo a práce na souborné geografické, krajinné regionalizaci Československa teprve probíhají. Představy, že by ji mohly nahrazovat třeba jen regiony geomorfologické, nebo oblasti dojížděky a vyjížděky jsou ovšem naivní. Větší, i když jen dílčí význam měly komplexní geografické studie typu „Příbor—Kopřivnice—Štramberk“, nebo z prostoru Dolního Podyjí. Avšak ani ty k obecnějším teoretickým závěrům příliš nepřispěly. O výsledky regionálně geografických výzkumů se do jisté míry opírala i velká kartograficky prezentovaná díla, atlasy a mapové soubory od národních atlasů Československa (1966) a Slovenska (1980) až po Atlas obyvatelstva ČSSR (1987). S nadějami bylo uvítáno zřízení (v roce 1988) samostatného oddělení regionální geografie v pražské pobočce Geografického ústavu ČSAV.

Značný dluh nám stále zůstává v regionální geografii zahraničních zemí. Jen málo ho mohla napravit krátkodobá existence oddělení rozvojových zemí (v GGÚ ČSAV) a více méně individuální spolupráce geografů na Vojenském zeměpisném atlasu (1975) a jiných kartografických dílech a na publikacích vydávaných v různých nakladatelstvích. Nicméně moderně koncipovaná regionální geografie světa a jeho částí, která by nezůstávala vázaná jen na didaktickou úroveň, omezovanou často problematikými osnovami středních a vysokých škol, by se měla objevit v perspektivním programu činnosti československých geografů.

Geografie životního prostředí

Pozoruhodným environmentálním směrem v širším zaměření regionální geografie se stala „geografie životního prostředí“ dokumentovaná na orientovaných výzkumech na východním a západním Slovensku, při výzkumu modelových oblastí (Liberecko, Břeclavsko, Jihlavsko, Ostravsko, Mostecko) nebo regionálních studiích životního prostředí Brněnska, Luhačovicka, Frenštátska atd. Tyto práce vycházejí zpravidla z postulátu, že na dosaženém stupni rozvoje lidské společnosti nemůže být cílem snažení člověka pouhé biologické přežití, třeba v rozvinutých ekonomických poměrech konzumní společnosti, ale vytvoření příznivých podmínek v krajině, které umožňují všestranný rozvoj lidské osobnosti. Některé negativní rysy poškozující prostředí se objevují globálně, jiné vyžadují mezinárodní spolupráci při omezování regionálně se projevujícího znečištění a narušení složek životního prostředí, především ovzduší, půdy a vody.

Jako soustava abiotických, biotických a socioekonomických prvků,

s nimiž přichází člověk v krajině do styku, se zkoumá životní prostředí ve své regionální podobě, což se už blíží regionálně geografickému výzkumu. Jednotlivé aspekty problematiky prostředí mohou separátně řešit i různé geografické vědy a obory. Komplexní regionální geografie pak dává ve svém souborném přístupu nepochybně i možnosti syntetického hodnocení zjištěných podkladů pro zvelebování krajiny. Že nejde pouze o teoretický předpoklad, se zřetelně projevilo v činnosti interdisciplinárních týmů, řešících regionální problematiku životního prostředí v různých oblastech Československa. Jiná věc je, do jaké míry dochází k využití výsledků této činnosti.

Koncepce geografického výzkumu životního prostředí je v podstatě v souladu s moderními trendy regionální geografie, která shrnutím obecných vztahů analyzovaných dílčími geografickými disciplínami a vážením významu jednotlivých krajinných složek a vazeb, by mohla být tvůrčím oborem při koncipování regionální analýzy pro řešení prostorových i lokálních problémů prostředí. Její postavení není monopolní, ale integrované a interdisciplinární.

Regionální studie životního prostředí zatím orientují výzkum dvěma směry. První zahrnuje přírodní faktory a bariéry omezující využívání krajiny. Druhý pak faktory sociálně ekonomické, negativně působící na prvky přírodního prostředí i na sebe navzájem. Výsledkem výzkumu může být souhrnné geografické zhodnocení stavu prostředí, diferenciací a typologie zkoumané krajiny. Teoreticky je zatím tato systematická část výzkumu méně propracovaná, její aplikace v konkrétním řešení prostředí dané oblasti jsou však nadějně.

Oblastní výzkum tematicky zaměřený k otázkám životního prostředí zpravidla přináší geografické analýzy (např. k intenzitě zemědělského, průmyslového a sídelního využívání krajiny), dále hodnocení rozsahu postižené oblasti (velkoplošné devastace, eroze, znečištění vod a ovzduší, stresové příznaky populace) a konečně náměty na prostorová opatření (chráněná území, vodohospodářské zóny, klidové oblasti apod.), které předpokládají usměrňování výroby a výstavby. Zajímavým přínosem může být inovace a revize výzkumu regionu s přihlédnutím k tomu jak se odchyluje krajinný vývoj od předpokládaných trendů. Průkopnický význam měla v této souvislosti studie vlivů vodního díla Nové Mlýny na prostředí, která poskytla možnost hodnotit naplňování geografických prognóz po dvacetiletém období. Většina prognóz vývoje negativních jevů v krajině Dolního Podyjí se bohužel postupně naplňuje.

Oblasti plánovací a správní

Zájem o problematiku geografické regionalizace a racionální prostorové organizace trvá v řadě srovnatelných zemí světa. Osídlení, výroba, spotřeba, doprava, služby a všechny další územně vázané činnosti procházejí neustálými proměnami, mají svou dynamiku, která se postupně dostává do rozporu se zaostávajícími územně administrativními strukturami. V zemích, kde tyto rozpory nelze z tradičních a politicko-mocenských důvodů překonat, vznikají aspoň pružnější plánovací oblasti. Uváží-li vý postup v pravý čas je v této otázce na místě i v Československu. Výsledky prací z osmdesátých let naznačují možnosti řešení komplexní

regionalizace, včetně tendencí vývoje osídlení, které by se mohly opřít o vědecky fundované návrhy.

Jednotlivé varianty by se měly uplatnit i při řešení koncepce nově upravených plánovacích a správních oblastí v devadesátých letech. Z hlediska státní správy se dnes jeví jako vhodný model 28 krajů (oblastí, regionů), které by bez větších potíží řídila vláda ČR a podobně 15 administrativních žup vláda SR. Předpokladem úspěšného dvoustupňového územně administrativního řízení federace je ovšem polycentrický charakter nových krajských jednotek s perfektně fungujícími vztahy mezi jejich sídelními jádry. Polycentrické uspořádání respektuje skutečnost, že struktura sídel u nás v současné době většinou neodpovídá požadavkům komplexní regionalizace a žádná ze zkoumaných funkčních a velikostních klasifikací měst plně neuspokojuje. Jestliže tedy ve vyrovnané strategii územního rozvoje nemá každé sídelně ekonomické centrum svoji odpovídající oblast a jestliže každá oblastní jednotka nemá jen jediné městské centrum, přichází v úvahu polycentrické řešení. Jeho využití se jeví být v souladu i s prohlubováním demokratické samosprávy, decentralizace, kulturní, politické i ekonomické autonomie.

Oblastní problematika postrádá definitivní řešení v pravém slova smyslu. Mění se jen naléhavost významu jejích různých dimenzí. Regionální geografie, která zkoumá otázky geografické regionalizace, má teoreticky i aplikačně nejbližší k problematice vyrovnaného a přiměřeného vývoje jednotlivých oblastí. Patří proto v současné době, spolu s dalšími regionálními vědami v mnoha zemích světa, k závažným výzkumným i praktickým disciplínám. Předpokládáme, že bude mít možnost i u nás splnit své poslání.

Literatura:

1. BAŠOVSKÝ, O. a kol.: Sociogeografická regionalizace SSR. (Hierarchia sídelního systému.) Výzkumná správa, Bratislava, PF KU, 1986, 118 str.
2. BENKO, G. B.: La politique régionale en France au début des années quatre-vingt. *Revue internationale des sciences sociales. La science régionale* 112, Paris 1987, str. 257—278.
3. BLAŽEK, M. (red.): Ekonomickogeografická regionalizace. *Studia Geographica* 53, Brno, GGÚ ČSAV, 1977, 62 str.
4. BIČÍK, I., BRINKE, J.: Regionální geografie na rozcestí. *Sborník ČSGS*, 92, Praha, Academia, 1987, č. 4, str. 272—281.
5. BUČEK, A., MIKULÍK, O.: Methodology of Geography of Environment and its Application for Regional Research. In: *Sborník prací* 15, Brno, GGÚ ČSAV, 1988, str. 151—158.
6. BUČEK, A., PELIKÁN, J. a kol.: Geografické aspekty vodoхозяйodářských úprav na jižní Moravě. (Výzkumná zpráva). Brno, GGÚ a ÚVO ČSAV, 1985, 298 str.
7. CLAVAL, P.: The regions, a geographical, economic and cultural concept. *International Social Science Journal XXXIX. Regional Science* 112, 1987, str. 159—172.
8. DEMKO, G. (ed.): *Regional Development — Problems and Policies in Eastern and Western Europe*. London, Crown Helm, 1984, 247 str.
9. ENYEDI, G.: Regional Development Policy in Hungary. *International Science Journal XXXIX. Regional Science* 112, 1987, str. 255—262.
10. ESTERBAUER, F.: Regionalismus. In: *Regionalismus und Regionalpolitik. Informations zur Raumentwicklung* 5. Bonn, 1980, str. 265—282.
11. GARDAVSKÝ, V.: To the Prognosis of Geography. In: *Sborník prací* 15, Brno, GGÚ ČSAV, 1988, str. 207—220.

12. HAMPL, M. a kol.: Komplexní organizace systému osídlení ČR a vývojové tendence v současnosti. (Výzkumná zpráva). Praha PF UK, 1986, 65 str.
13. HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KÜHNEL, K.: Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. Praha, UK, 1989, 256 str.
14. HÄUFLER, V.: Esej o geografii, jednotné a regionální. Sborník ČSGS, 87, Praha, Academia, 1982, č. 1, str. 23–30.
15. KULIŃSKI, A. (ed.): Regional Studies in Poland. Experiences and Prospects. Studia Regionalia I. Warsaw, PAN, 1986.
16. MACKA, M. (red.): Economic Regionalization. Praha, Academia, 1967, 224 str.
17. MAREŠ, J., STRÍDA, M.: Geographical Regionalization in the Czechoslovak Academy of Sciences. In: Sborník prací 15, Brno, GÚ ČSAV, 1988, str. 113–122.
18. MIKULÍK, O. (red.): Geografické hodnocení stavu životního prostředí Frenštátska a prognóza jeho změn pod vlivem budování a provozu nových dolů. Geografie-teorie—výzkum—praxe 6, Brno, GGÚ ČSAV, 1987, 180 str., 26 map.
19. ŘEHÁK, S., TOUŠEK, V., VYSTOUPIL, J.: The human geographical aspects of the regional planning. In: Sborník prací 15, Brno, GGÚ ČSAV, 1988, str. 91–102.
20. STRÍDA, M.: Hospodářské oblasti. Úvahy k ekonomickogeografické regionalizaci Československa. Praha, GGÚ ČSAV, 1969, 530 str.
21. STRÍDA, M.: Geografická regionalizace na území Československa. Sborník ČSGS, 93, Praha, Academia, 1988, č. 4, str. 241–251.

Summary

REGIONAL GEOGRAPHY AND GEOGRAPHICAL REGIONALIZATION

Regional geography has been the subject of continuous discussions ever since the 1980s not only as the main topic of papers published in the Geographical Journal. Our present as well as forthcoming environment affects us both synchronically and synthetically. Consequently its scientific regional geographical analysis reflects the space reality of the countryside more precisely than any other scientific branches which are more theoretical in their attitude to the synthesis.

The difficulty of the regional geographical investigation, and especially regionalization, arises from the evaluation of phenomena and processes showing their prevalence or non-prevalence, from general relationships between reproducible and irreproducible character of the local countryside. At the same time, also other scientific branches try to find a more precise attitude to regional geography. The prevailing problem, however, rests with the complex geographical regionalization similar to the problem of the dominating elements in the region. Its acceptable solution is of fundamental importance for the theory as well as a possible practical application in which regional geography can participate more closely than any other geographical science.

Compared with the up-to-date attitudes of geographies in foreign countries, educating highly qualified experts, our present geographical education shows considerable deficiencies. A new important branch of environmental regional geography has become the so-called „geography of environment“. In this branch regional studies treat both of factors and barriers limiting further use of the given area, and socio-economic factors related to natural conditions exerting a negative influence upon the environment as well as the society. Regional geographical approach has become the basis of rational space planning and regional administration. In the 1990s new possibilities of application in the regional politics of the state, especially in connection with the formation of new administrative and self-administrative regions, appear to open again to the Czechoslovak geography expected to solve the problems of the natural development of the countryside, its settlement and economy, as well as the increased protection against further devastation.

Our experience has shown that regional problems still lack a constant and definite solution. We should, therefore, try to do everything to back up the theoretical as well as practical regional geographical investigation of the whole area of Czechoslovakia, to enable the application of the achieved results in the next years.

(Pracoviště autora: Geografický ústav ČSAV, Wenzigova 7, 120 00 Praha 2.)

Došlo do redakce 13. 10. 1988

Lektoroval Václav Gardavský